

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет фізичного виховання
Кафедра теоретичних та методичних основ фізичного виховання і
реабілітації

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Перший проректор

Набока

«21» серезня 2023 р.

**ПРОГРАМА
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ ЗА ВИБІРКОВОЮ
ЧАСТИНОЮ «ЗАХИСТ УКРАЇНИ»
підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(денна та заочна форми навчання,
за нормативним терміном навчання)**

спеціальності	014 Середня освіта Фізична культура)
за освітньо-професійною програмою	Середня освіта (Фізична культура)

Слов'янськ – 2023 р.

Програма кваліфікаційного іспиту за вибіркової частиною «Захист України» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура)» спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура)

Розробники:

Холодний О.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теоретичних та методичних основ фізичного виховання і реабілітації ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Іванченко Л.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теоретичних та методичних основ фізичного виховання і реабілітації ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Григоренко Г.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання спортивно-педагогічних дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри теоретичних та методичних основ фізичного виховання і реабілітації.

Протокол №8 від «14» березня 2023 р.

Завідувач кафедри

І.А. Федь

Затверджено та рекомендовано до впровадження вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
«21» березня 2023 р.,
протокол №6

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кваліфікаційний іспит зі спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) на здобуття рівня вищої освіти бакалавр на денній та заочній формах навчання на факультеті фізичного виховання відбувається у письмовій формі шляхом виконання завдань із трьох дисциплін, які забезпечують підготовку за вибірковою частиною «Захист України»: «Основи військової справи», «Військово-патріотичне виховання», «Основи військової професійно-прикладної фізичної підготовки».

Основна мета кваліфікаційного іспиту полягає у визначенні відповідності професійної підготовки випускників вимогам освітньої характеристики та кваліфікаційного стандарту, рівня їхньої готовності до самостійної педагогічної діяльності та якості засвоєння навчального матеріалу з дисциплін, що виносяться на КІ.

У відповідних розділах до кожної з дисциплін подано програму комплексного кваліфікаційного іспиту, яка містить:

1. Пояснювальну записку.
2. Зміст навчального матеріалу, що виносяться на іспит і відповідає навчальній програмі з дисципліни.
3. Перелік літератури до курсу.
4. Список літератури, дозволеної до використання на екзамені (у разі потреби).
5. Перелік контрольних питань до курсу.
6. Структура та зразок білету.

Екзаменаційний білет містить 30 завдань, які охоплюють фундаментальні та визначальні теми в системі вивчення дисциплін, що виносяться на екзамен.

Перший блок завдань, що представляє теоретичну частину, складається з тестових запитань-завдань закритого типу. Другий блок (практичний) складається з тестових запитань-завдань відкритого типу.

Студент має продемонструвати здатність моделювати фрагменти діяльності фахівця на етапі засвоєння нових знань та характеризувати вжиті методи і прийоми навчання та виховання. Зміст кожного з варіантів включає завдання репродуктивного, репродуктивно-продуктивного, продуктивного або творчого характеру, питання спрямовані на активізацію мислення студента, на застосування вміння аналізувати, доводити, обґрунтовувати свою думку.

Тести та завдання підбрано так, що відповіді на них повинні продемонструвати рівень компетентностей, набутих здобувачами з вибіркового дисциплін фахової підготовки. Слід відзначити рівнозначність варіантів завдань за складністю.

Відповіді здобувачів вищої освіти на кваліфікаційному екзамені повинні свідчити про розуміння завдань удосконалення системи фізичного виховання в Україні, наявність високого професійно-педагогічного потенціалу особистості, розуміння свого призначення в суспільстві, поєднання фундаментальних знань із професійними вміннями і навичками;

сформованість професійних якостей: високу моральність, духовну культуру, кругозір, доброзичливість та співчуття, чуйність та терпимість, любов до дітей; загальну культуру; виразність та культуру володіння державною мовою.

Під час визначення досягнень здобувачів із кожної дисципліни кваліфікаційного екзамену загальними об'єктами аналізу стали такі орієнтири:

- характеристика відповіді: елементарна, фрагментарна, логічна, доказова, обґрунтована;
- якість знань: правильність, повнота, глибина, гнучкість, системність, узагальненість;
- рівень оволодіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, формулювати припущення, розв'язувати задачі;
- самостійність оцінних суджень.

Загальна (кінцева) оцінка за відповідь здобувача на кваліфікаційному екзамені визначається шляхом складання кількості балів, виставлених за відповідь.

Шкала оцінювання:

Відмінно – 90 – 100 балів;

Добре – 75 – 89 балів;

Задовільно – 60 – 74 балів;

Незадовільно з можливістю перескладання – 35 – 59 балів;

Незадовільно з обов'язковим повторним курсом – 1 – 34 балів.

Критерії оцінювання відповідей на тестові завдання.

Тестові завдання закритої форми:

- з вибором однієї правильної відповіді (тести № 1 – 10) (оцінюються по 1 балу за кожну правильну відповідь).
- з вибором декількох правильних відповідей (тести № 11 – 20) (оцінюються по 2 бали за кожну правильну відповідь);
- на встановлення відповідності, чи відновлення послідовності (тести № 21– 25) (оцінюються в 4 максимальних бали);

Тестове завдання відкритої форми:

- на доповнення поданого речення або визначення окремими словами (тест № 26) (оцінюється 10 балами);
- творчого характеру (тест № 27-30) (оцінюється 10 балами за здатність здобувачів диференціювати, узагальнювати та комплексно застосовувати набуті методичні знання під час складання фрагментів навчально-виховного процесу).

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ, ЩО ВІНОСИТЬСЯ НА ІСПИТ І ВІДПОВІДАЄ НАВЧАЛЬНИМ ПРОГРАМАМ З ДИСЦИПЛІНИ

2.1 ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОЇ СПРАВИ»

Пояснювальна записка

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес військово-патріотичного виховання учнівської молоді у навчальних закладах нашої держави.

Міждисциплінарні зв'язки: фізична культура, психологія, педагогіка та ін.

Програма навчальної дисципліни містить такі змістові модулі:

1. Вступ до предмету.
2. Види військової підготовки.

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи військової справи» є формування всебічно розвиненої особистості людини, підготовка студентів до педагогічної праці за обраним фахом, виховання справжніх патріотів своєї Батьківщини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи військової справи» є формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей, готовності до служби у збройних силах України.

За результатами вивчення дисципліни у студентів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

виховання громадських почуттів і свідомості, поваги до Конституції і Законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи

спеціальні:

оволодіння системною спеціальних знань з основ військової справи, знання законів, що регламентують військову службу в Україні, методика організації навчального процес з предмету «Захист України».

Зміст навчального матеріалу

Тема 1. Збройні сили України на сучасному етапі розвитку

Верховним Головнокомандуючим Збройних сил України (ЗСУ) є Президент України:

- він призначає на посади та звільняє з посад вище командування ЗСУ, інших військових формувань, здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;
- очолює Раду національної безпеки і оборони України;
- приймає відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державної незалежності України;
- приймає у разі необхідності рішення про введення в Україні або окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошує у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України.

На вищому державному рівні комплексним вирішенням економічних, фінансових, соціальних та інших проблем, пов'язаних із забезпеченням державної цілісності національної безпеки України, має займатися Рада національної безпеки і оборони України. Відповідно до статті 107 Конституції нашої держави:

Рада національної безпеки і оборони України є координаційним органом із питань національної безпеки і оборони при Президенті України;

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України;

персональний склад Ради національної безпеки і оборони України формує Президент України;

до складу Ради національної безпеки і оборони України за посадою входять: Прем'єр-міністр України; Міністр оборони України; Голова Служби безпеки України; Міністр внутрішніх справ України; Міністр закордонних справ України;

у засіданнях Ради національної безпеки і оборони України може брати участь Голова Верховної Ради України;

рішення Ради національної безпеки і оборони України вводиться в дію указами Президента України;

компетенція і функції Ради національної безпеки і оборони України визначається законом.

Тема 2. Статути збройних сил України.

Статут внутрішньої служби Збройних Сил України.

Цей Статут визначає загальні права та обов'язки військовослужбовців Збройних Сил України і їх взаємовідносини, обов'язки основних посадових осіб полку і його підрозділів, правила внутрішнього порядку у військовій частині та її підрозділах.

Статутом керуються всі військові частини, кораблі, управління, штаби, організації, установи і військові навчальні заклади Збройних Сил України (далі – військові частини).

Обов'язки посадових осіб, не зазначені в цьому Статуті, визначаються відповідними порадиниками та положеннями.

Дія Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України поширюється на Державну прикордонну службу України, Службу безпеки України, Національну гвардію України та інших військові формування, створені відповідно до законів України, Державну спеціальну службу транспорту, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Дисциплінарний статут Збройних Сил України.

Цей Статут визначає сутність військової дисципліни, обов'язки військовослужбовців, а також військово зобов'язаних та резервістів під час проходження зборів щодо її додержання, види заохочувань та дисциплінарних стягнень, права командирів щодо їх застосування, а також порядок подання і розгляд заяв, пропозицій та скарг.

Усі військовослужбовці Збройних Сил України незалежно від своїх військових звань, службового становища та заслуг повинні неухильно керуватися вимогами цього Статуту.

Положення Статуту поширюються на громадян, звільнених з військової служби у відставку або запас з правом носіння військової форми одягу, під час носіння ними військової форми одягу.

Дія Дисциплінарного статуту Збройних Сил України поширюється на Державну прикордонну службу України, Національну гвардію України та інші військові формування, створені відповідно до законів України, Державну спеціальну службу транспорту, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України.

Цей Статут визначає організацію і порядок несення гарнізонної та вартової служб, права і обов'язки посадових осіб гарнізону та військовослужбовців. Які залучаються для несення цих служб.

Статут обов'язковий для всіх військових частин, штабів, організацій, установ військово-навчальних закладів Збройних Сил України.

Дія Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України поширюється на Державну прикордонну службу України, Національну гвардію України та інші військові формування, створені відповідно до законів України, Державну спеціальну службу транспорту, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Стройовий статут Збройних Сил України.

Цей Статут визначає стройові прийоми і рухи без зброї та зі зброєю, строї підрозділів та військових частин у пішому порядку і на машинах; порядок виконання військового вітання. Проведення стройового огляду; місце Бойового Прапора військової частини у строю, порядок його внесення і винесення, обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю та вимоги до їх стройового навчання.

Статут обов'язковий для всіх військових частин, управлінь, штабів, організацій, установ і військових навчальних закладів.

Екіпажі кораблів та інших підрозділи Військово-Морських Сил керуються цим Статутом, якщо інше не визначено корабельним Статутом Військово-Морських Сил України.

Дія Стройового статуту Збройних Сил України поширюється на Державну прикордонну службу України, Національну гвардію України та інші військові формування, створені відповідно до законів України, Державну спеціальну службу транспорту, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України та на службу цивільного захисту.

Тема 3. Міжнародне гуманітарне право про захист цивільного населення.

Норми міжнародного права під час організації оборони.

Оборону слід організовувати, головним чином, поза густонаселеними районами. Командир зобов'язаний постійно уточнювати, які об'єкти в зоні дій підпорядкованих підрозділів перебувають під захистом МГП, а які є воєнними об'єктами. Цивільних осіб та цивільні об'єкти слід вивести з розташування воєнних об'єктів. Із цією метою командири повинні вживати всіх заходів щодо організації взаємодії із цивільною владою, щоб уникнути випадкових втрат серед цивільного населення, а також завдання збитку цивільним об'єктам. Переміщення цивільних осіб із районів, розташованих поблизу воєнних об'єктів, бажано здійснювати у знайомі їм райони, які не становлять для них небезпеку. Необхідно перевірити, чи позначені об'єкти, які користуються особистим захистом, розпізнавальними емблемами.

Норми міжнародного права під час організації наступу.

Наступ може здійснюватися лише на конкретні воєнні об'єкти, які мають бути розпізнаними. Слід вибирати такі напрямки і час нападу, за яких людські втрати та зруйнування цивільних об'єктів будуть найменшими (наприклад, завдання вогневого ураження військового заводу противника після закінчення робочого дня), якщо дозволяє бойова обстановка, слід зробити завчасне ефективне повідомлення про наступальні воєнні дії за допомогою технічних засобів масового інформування або попередження вогнем зі стрілецької зброї.

Норми міжнародного права під час організації розвідки.

Норми міжнародного гуманітарного права мають бути враховані й під час організації розвідки. Діяльність щодо збору інформації, яка має воєнну цінність, у районах, що перебувають під контролем противника, вважається законною, якщо вона здійснюється військовослужбовцями без приховування статусу комбатанта (у військовій формі своїх збройних сил). Діяльність щодо збору інформації, яка має воєнну цінність, у районах, що перебувають під контролем противника, розглядається як шпигунство, якщо вона здійснюється обманом шляхом. Шпигунство не забороняється, але комбатант, який був захоплений під час діяльності, утрачає право на отримання статусу військовополоненого й може понести покарання.

Цивільне населення протилежної сторони не може примушуватись до надання відомостей ними особисто або від третіх осіб.

Тема 4. Основні поняття право озброєних конфліктів.

Правовий статус учасників воєнних дій.

Збройні сили держави (сторони), яка воює, це організовані збройні формування, що перебувають під командуванням осіб, відповідальних перед цією державою (стороною) за дії своїх підлеглих. До складу збройних сил входять комбатанти (ті, які воюють та медичний і духовний персонал (ті, які не воюють)). Комбатанти – особи зі складу збройних сил сторони, яка бере участь у збройному конфлікті (за винятком медичного та духовного персоналу). Вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях. Партизани – особи. Які добровільно воюють у складі організованих збройних партизанських сил на території, що зайнята противником(або контролюється реакційним режимом), за свободу та незалежність батьківщини. Не комбатанти (ті, які не воюють) – особи, які входять до складу збройних сил та надають їм допомогу, але безпосередньої участі у воєнних діях не беруть. До них належать медичний персонал, духовні особи, військові кореспонденти тощо. До вказаних осіб не повинна застосовуватися зброя доти, доки вони зайняті виконанням своїх безпосередніх обов'язків.

Шпигуни та найманці є незаконними учасниками воєнних дій. Шпигуни – особи, які, діючи таємно або обманним шляхом збирають (чи намагаються зібрати) відомості на території, що контролюється однією зі сторін, яка перебуває у збройному конфлікті, з метою подальшої передання інформації протилежній стороні. Найманці – особи, які спеціально завербовані і беруть участь у воєнних діях із метою отримання особистої вигоди. Вони не є громадянами протилежної сторони, яка перебуває у збройному конфлікті, та особами, які постійно мешкають на території, що контролюється цією стороною. Найманці не входять до складу збройних сил сторін, що воюють. До найманців не належать військові інструктори і радники, які офіційно направляються однією державою для надання допомоги в будівництві збройних сил іншої держави за умови, якщо вони не беруть участь у воєнних діях.

Заборонені методи воєнних дій.

З метою запобігання зайвих страждань та невинуватим жертвам серед цивільного населення, заподіяння великого і тривалого збитку природному середовищу, пов'язаним із воєнними діями. Для сторін, які воюють, встановлюються заборони та обмеження у виборі методів і засобів ведення воєнних дій. У ході воєнних дій заборонено застосовувати такі методи: убивати або завдавати поранень цивільним особам; убивати або завдавати поранень особам, які, склавши зброю або не мають засобів захищатись, здалися у полон; убивати парламентаря й осіб, які його супроводжують; нападати на осіб, які зазнали корабельної аварії або покидають на парашуті літальний апарат, який спіткало лихо, і які чинять ворожих дій (за винятком осіб, які висаджуються в складі повітряних десантів); примушувати осіб, які перебувають під захистом міжнародного

гуманітарного права, брати участь у воєнних діях; віддавати наказ нікого не залишати в живих або загрожувати їм; брати заручників; уводити противника в оману шляхом віроломства; використовувати не за призначенням розпізнавальну емблему Червоного Хреста чи Червоного Півмісяця, міжнародні розпізнавальні знаки цивільної оборони та розпізнавальні знаки культурних цінностей, міжнародний спеціальний знак особливо небезпечних об'єктів, білий прапор парламентаря, інші міжнародні визнані знаки й сигнали; незаконно використовувати розпізнавальну емблему Організації Об'єднаних Націй; здійснювати напад невибіркового характеру, який може спричинити такі втрати серед цивільного населення та такий збиток цивільним об'єктам, що будуть несумірними з досягненням необхідної воєнної переваги над противником, здійснювати терор щодо цивільного населення, використовувати голод серед цивільного населення з метою досягнення воєнних цілей; знищувати, вивозити або приводити до несправності об'єкти, які необхідні для виживання цивільного населення; нападати на медичні формування та санітарно-транспортні засоби, які мають належні розпізнавальні емблеми (знаки) і сигнали; здійснювати вогневе ураження населених пунктів, портів, осель, храмів та госпіталів (за умов, якщо не використовуються у вогневих цілях); знищувати культурні цінності, історичні пам'ятки, місця відправлення культу та об'єкти, які складають культурну чи духовну спадщину народів, а також використовувати їх із метою досягнення успіхів в бойових діях; знищувати або захоплювати власність противника, крім випадків, коли такі дії викликані воєнною необхідністю; віддавати на розграбування населені пункти або місцевості.

Тема 5. Стройова підготовка.

Стройова підготовка – це один з головних предметів навчання та виховання у системі допризовної підготовки юнаків. Вона загартовує волю, удосконалює уміння володіти своїм тілом, розвиває уважність, спостережливість, наполегливість. Уже саме перебування в строю привчає до зібраності. Дисципліни, а стройові команди привчають до виконання наказів командира.

Без правильно організованого стройового навчання неможливо досягти належної підготовки до дій у сучасному бою. Стройова виучка допомагає оволодіти різноманітними прийомами та діями, а також виробити навички, необхідні для занять з тактичної, вогневої, спеціальної підготовки та з інших предметів навчання.

Розділи стройової підготовки.

Стройова підготовка охоплює: окреме стройове навчання без зброї та зі зброєю; стройове влагодженням підрозділів у пішому порядку та на машинах; стройові огляди підрозділів.

Досвід показує, що високий рівень стройової виучки може бути досягнутий:

цілеспрямованим і правильним плануванням стройової підготовки, чіткої організацією проведення занять;

свідомим вивченням і подальшим удосконаленням прийомів і дій кожним з суворим дотриманням вимог Стройового статуту Збройних Сил України;

регулярністю інструктажів, інструкторсько-методичних, показових і планових занять зі стройової підготовки без великих перерв між ними;

удосконаленням навичок стройового навчання на всіх заняттях, на шикуванні і пересуванні у повсякденному житті.

Навчальні та виховні завдання стройової підготовки.

Стройова підготовка в середніх та вищих навчальних України має такі навчальні та виховні завдання:

дати учням та студентам знання та вміння виконувати обов'язки солдата перед шикуванням і в строю;

виробити вміння правильно виконувати команди в строю, окремі стройові прийоми без зброї і перешикування в складі відділення;

сформувати в учнів та студентів дисциплінованість, охайність, завзятість, уважність, наполегливість, почуття відповідальності та обов'язку;

ознайомити учнів та студентів з виконанням стройових прийомів зі зброєю, з діями військовослужбовців біля машин і на машинах.

Тема 6. Вогнева підготовка.

Одним із розділів предмету «Захист Вітчизни» є вогнева підготовка, яка забезпечує підготовку до дій в умовах сучасного загальновійськового бою. Влучний і дієвий вогонь під час бою в поєднанні з майстерним маневром є однією з основних умов успішного виконання бойових завдань. Дієвість вогню залежить від вміння зразково володіти зброєю та застосовувати її під час бою, для цього необхідно знати матеріальну частину зброї, тримати останню в постійній бойовій готовності й вести з неї влучний вогонь.

Вивчаючи розділ, майбутній захисник Вітчизни набуває знань про призначення, бойові властивості та загальну будову автомата та ручних осколкових гранат; вивчає правила ведення вогню по нерухомих цілях і цілях, що з'являються періодично; отримує навички з підготовки автомата до стрільби; учить вимірювати відстань до цілей за допомогою кутівих величин й елементів зброї; метати осколкову гранату.

Від того, як будуть організовані та проведенні заняття з вогневої підготовки, буде залежить рівень підготовки майбутніх захисників Вітчизни до дій та виконання поставлених завдань.

Матеріальна частина автомату Калашников.

I. Методика навчання розбиранню і складанню АК.

1. Відокремити магазин.
2. Зняти автомат з запобіжника.
3. Вийняти пенал з гнізда прикладу.
4. Відокремити шомпол.
5. Відокремити дульне гальмо-компенсатор.
6. Відокремити кришку ствольної коробки.
7. Відокремити поворотний механізм.

8. Відокремити затворну раму із затворної рами.
9. Відокремити затвор від затворної рами.
10. Відділити газову трубку.

II. Методика вивчення призначення та будови частин і механізмів.

а) для досилання патрона в патронник; під час руху затворної рами вперед затвор остовом виштовхує з магазина верхній патрон, досилаючи його в патронник;

б) для запирання каналу ствола під час пострілу; як тільки затворна рама із затвором доходить до крайнього положення, затвор під дією фігурного вирізу затворної рами на ведучий виступ повертається навколо поздовжньої осі вправо. При цьому відбувається щільне закривання каналу ствола затвором та запирання затвора;

в) для удару по капсулю патрона; при натисканні спусковий гачок ударяє по ударнику, який своїм бойком б'є по капсулю патрона, відбувається постріл;

г) для витягування з патронника гільзи (патрону); при різкому русі затворної рами із затвором назад відбувається викидання гільзи (патрону) із патронника та її відбивання.

Матеріальна частина, прийоми і правила метання ручних гранат.

Ручні осколкові гранати - призначені для ураження осколкової сили противника в ближньому бою (атака або оборона).

На озброєнні ЗС України є:

- РГД-5;
- РГН;
- РГО;
- Ф-1.

РГД-5 і РНГ відносять до наступальних гранат. Гранати Ф-1 і РГО до тих, що використовуються в обороні.

Будова гранат РГД-5, Ф-1: корпус із трубкою для запалу, розривний заряд та запал.

Функції:

1. Корпус гранати служить: для розміщення заряду та запалу; для утворення осколків під час вибуху.

2. Розривний заряд (тринітротолуол) служить для розриву гранати на осколки.

3. РОГ служить для ураження живої сили противника.

Ручна кумулятивна граната – РКГ-3 призначена для боротьби з танками та іншими броньованими цілями (самохідно-артилерійськими установками, бронетранспортерами, бронеавтомобілями та ін.) та для руйнування міцних перешкод та сховищ польового типу. Дія РКГ-3 заснована на використанні явища кумуляція. Термін «кумуляція» походить від лат. *simulatio* – «скупчення», дослівно означає збільшення або посилення будь-якого ефекту. Явище кумуляції полягає в зосередженні енергії вибуху в заданому напрямку, що приводить до значного збільшення руйнівної сили. РКГ-3

вибухає одразу, вона здатна пробивати броню сучасного танка й знищувати всередині його екіпаж та обладнання. Найбільш ефективну дію граната справляє ударі цілі дном. Напряв польоту РКГ-3 дном уперед забезпечує стабілізатор. Кидається з різних положень, але тільки з-за укриття, Середня дальність кидка – 15-20 м. Маса зарядженої гранати – 1070 г.

Будова РКГ-3: корпус, кумулятивний (вибуховий) заряд, запал, руків'я.

Властивість протитанкової гранати:

- бронебійні;
- кумулятивні;
- ефективні;
- ручні;
- оборонні.

Тема 7. Тактична підготовка.

Заняття з тактичної підготовки.

Тактична підготовка є одним з головних предметів військової підготовки. Вона найповніше забезпечує комплексне вивчення юнаками питань програми допризовної підготовки і вивчається на теоретичних, практичних, у тому числі комплексних, і контрольних заняттях.

Практичні заняття проводяться, як правило, в кабінеті допризовної підготовки з використанням макета місцевості, класної дошки, плакатів, схем, діафільмів, фрагментів навчальних кінофільмів і відбувається переважно у формі розповіді та бесіди з використанням дидактичного матеріалу й технічних засобів навчання.

Практичні заняття проводяться на обладнаних і оснащених майданчиках і навчальних місцях, а також на місцевості, і передбачають формування навичок виконання прийомів, дій і контрольних нормативів з військової справи, з медико-санітарної, прикладної фізичної підготовки з використанням зброї, приладів, обладнання, засобів інженерного озброєння та індивідуального захисту, а також як спеціальний психологічний тренінг.

Комплексні заняття передбачають логічне послідовне виконання прийомів, дій, нормативів, завдань. Вони проводяться з метою закріплення і вдосконалення умінь та навичок, необхідних воїну, розвитку готовності юнаків до діяльності в екстремальних воєнних умовах. Комплексні заняття обов'язково включають виконання нормативів з основ військової справи, фізичної підготовки, цивільної оборони та медико-санітарної підготовки. Заходи, спрямовані на формування психологічної готовності юнаків до військової служби, проводяться на місцевості як гра, вона проводиться на фоні тактичної обстановки, що постійно змінюється, і потребує від учнів великого напруження фізичних та інтелектуальних сил, волі.

Основи загальновійськового бою.

Поняття про бій. Характеристика загальновійськового бою.

Бій –це основна форма тактичних дій війська, організований та узгоджений за метою та часом, удари, вогонь і маневр з'єднань, частин та підрозділів, єдиний засіб досягнення перемоги над супротивником.

Проводиться з метою знищення противника, відбиття його ударів чи виконання інших завдань в обмеженому районі протягом короткого терміну. Сучасний бій ведеться об'єднаними зусиллями всіх військ, що беруть у ньому участь із застосуванням танків, машин, артилерії, засобів ППО, літаків та іншого озброєння та техніки. Існує два види загальновійськового бою – оборона та напад.

Оборона - здійснюється навмисно чи вимушено з головною метою – відбити наступ противника, завдати йому втрат і створити умови для переходу в наступ своїх військ. Сутність оборони полягає в ураженні противника усіма засобами під час його висунення, у бою за утримання займаних районів. Перехід до оборони може здійснюватися в умовах безпосереднього зіткнення з противником або у відсутності зіткнення з ним. В обороні відділення обладнує окоп для відділення та для БТР.

Наступ проводиться з метою повного розгрому противника й оволодіння важливих територіями. Сутність наступу полягає в ураженні противника усіма засобами, рішучій атаці, стрімкому просуванню підрозділів у глибину його бойового порядку. Перехід у наступ противника, що обороняється, може здійснюватися із положення безпосереднього зіткнення з противником або з ходу. Під час наступу відділення отримує бойову задачу, у якій зазначається об'єкт атаки та напрямок продовження атаки.

Характеристики загальновійськового бою:

- загальновійськовим;
- протиповітряним;
- повітряним;
- морським.

Характер бою залежить від засобів боротьби, які застосовуються, та якісного складу військ.

Види вогню та маневр в бою, Засоби ураження супротивника.

Вогонь – це стрільба різних видів зброї на ураження цілі.

Вогонь – це основний засіб знищення противника в бою.

Вогонь розрізняється:

за тактичними завданнями, що вирішуються – на знищення, подавлення, виснаження, зруйнування, освітлення та ін.;

за видами зброї – вогонь зі стрілецької зброї, танків (танкових гармат і кулеметів), бойових машин піхоти (бронетранспортерів), вогонь артилерії, мінометів, комплексів протитанкових керованих ракет, зенітних засобів та ін.;

за способами ведення – прямою, пів прямою наводкою, із закритих вогневих позицій та ін.;

за напруженістю стрільби – короткими або довгими чергами, безперервними, кинджальними, біглий, методичний, залповий та ін.;

за напрямком стрільби – із місця, із зупинки, із ходу та ін.;

за видами вогню – по окремій цілі, зосереджений, загороджувальний та ін.

Маневр – організоване пересування військ під час бою з метою заняття вигідного положення відносно противника й створення необхідного утворення сил і засобів, а також перенесення або пере націлювання (масування, розподіл) ударів та вогню для найбільш ефективного ураження противника. Видами охоплення є:

охоплення – маневр, який здійснюється підрозділами з метою виходу у фланг противника;

обхід – більш глибокий маневр, який проводиться підрозділами для удару по противнику з тилу;

відхід – маневр, який застосовується з метою виводу своїх військ з-під ударів переважаючих сил противника, виграшу часу та заняття більш вигідний рубіж. Відхід проводиться тільки за дозволом або за наказом старшого командира.

маневр ударами та вогнем полягає в одночасному або послідовному їх масуванні (зосередженні) по найважливіших об'єктах противника або в розподілі (розосередженні) для ураження декількох об'єктів, а також у пере націлюванні їх на нові об'єкти.

Тема 8. Військова топографія та туризм.

Військова топографія - це наука, яка детально вивчає земну поверхню в геометричному відношенні, а також способи її відображення на папері у вигляді планів та карт. Топографія дає точні дані про форму й розміщення нерівності окремих ділянок земної поверхні, про розміщення на ній різних природних і штучних об'єктів (ріки, ліси, дороги, населені пункти і таке інш.); вона вивчає також деякі якісні характеристики земної поверхні. Слово «топографія» походить від двох грецьких: топо – місце і графо – пишу, тобто опис місцевості. Військова топографія є спеціальною військовою дисципліною. Вона розглядає способи вивчення місцевості, орієнтування на ній та інші питання, пов'язані з оцінкою й використанням місцевості в інтересах бойових дій військ, вчить використовувати топографічні карти та аерознімки під час виконання різноманітних бойових завдань.

Внаслідок вивчення військової топографії та туризму в учнів повинні сформуватися уміння: визначати сторони горизонту, азимут і своє місцезнаходження відносно місцевих орієнтирів; рухатися за азимутом та обходити перешкоди. Вони зобов'язані навчитися найпростішим елементам туризму: підготовці до походу, обладнанню намету, організації відпочинку, розкладання багаття, приготування їжі, гігієні та ін.

Набуті знання і навички дозволяють краще оцінювати ситуацію, організувати спостереження, систему вогню в бою, приймати вірніші рішення, краще використовувати тактичні та захисні властивості місцевості, здійснювати марш.

Мета і завдання військової топографії.

Під час дій на місцевості солдат змушений нерідко сам визначати напрямок руху, точно вказувати знаходження цілі або своє місцезнаходження, вміти знайти вказаний йому пункт та маршрут руху до нього на незнайомій або малознайомій місцевості. Для вирішення цих

завдань та забезпечення вправних дій на полі бою солдат повинен засвоїти найпростіші відомості з військової топографії.

Як навчальна дисципліна, військова топографія є однією з важливих складових частин бойової підготовки офіцерів, сержантів та солдат і вивчається в тісному взаємозв'язку з іншими предметами навчання. Особливо з тактикою, вогневою та інженерною підготовкою. Зв'язок військової топографії з цими предметами настільки тісно, що багато питань, наприклад, орієнтування на місцевості, способи польових вимірів у розвідці, підготовка даних для стрільби, визначення цілі і т.д. органічно входить до завдання тактичної спеціальної підготовки.

Місцевість, її різновиди й тактичні властивості.

Місцевість – це частина земної поверхні з усіма її елементами: рельєфом, ґрунтами, водами, рослинністю, шляхами сполучення, сільськогосподарськими і соціально-культурними об'єктами. Сукупність її нерівностей називається рельєфом, а всі розміщені на ней об'єкти, створені природою або людиною, - місцевими предметами. У військовій справі під місцевістю розуміють ділянку земної поверхні, на якій вестимуться бойові дії. Викладач пояснює, що всю різноманітність нерівностей, з яких складається рельєф земної поверхні, можна звести до п'яти елементних форм: гора, улоговина, хребет, лощина, сідловина.

Туризм, його значення й суть, коротка історія розвитку.

Туризм – це засіб гармонійного розвитку у фізичного загартування підлітків, юнаків, який реалізується у формі відпочинку і суспільно корисній діяльності. Туризм впливає на розвиток фізичних і моральних якостей, на формування майбутнього воїна: вміння використовувати місцевість, здійснювати багатокілометрові марші, переходи, долати природні перешкоди: гори, яруги, річки та ін., орієнтуватися на місцевості, готувати біваци, правильно розводити багаття, дотримуватись гігієни, надавати першу медичну допомогу.

Туризм має багатовікову історію. Ще стародавні греки та римляни в VI ст. до нашої ери здійснювали мандрівки до Єгипту, де їх цікавили давня історія, культура і природа. Перший відомий грецьким туристом є «батько історії» Геродот, який описав свої мандри в дев'яти книжках.

2.2 ПРОГРАМА КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

Пояснювальна записка

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес військово-патріотичного виховання учнівської молоді у навчальних закладах нашої держави.

Міждисциплінарні зв'язки: фізична культура, психологія, педагогіка та ін.

Програма навчальної дисципліни містить такі змістові модулі:

1. Військово-патріотичне виховання молоді як акмеолого-педагогічна проблема.

2. Реалізація моделі системи військово-патріотичного виховання учнівської молоді.

Метою викладання навчальної дисципліни «Військово-патріотичне виховання» є формування всебічно розвиненої особистості людини, підготовка студентів до педагогічної праці за обраним фахом, виховання справжніх патріотів своєї Батьківщини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Військово-патріотичне виховання» є формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей.

За результатами вивчення дисципліни у студентів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

виховання громадських почуттів і свідомості, поваги до Конституції і Законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи

спеціальні:

оволодіння системною спеціальних знань з військово-патріотичного виховання, методика організації виховного процесу у навчальних закладах.

Зміст навчального матеріалу

Тема 1. Стан військово-патріотичного виховання учнівської молоді в Україні.

В сучасних умовах модернізації українського суспільства одним із стратегічних завдань є інтеграція виховних сил суспільства з метою всебічного розвитку особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я, здатності адаптуватися до динамічних соціокультурних, економічних, політичних умов життя і гідно виконати один із найважливіших обов'язків людини – бути патріотом, готовим до праці та захисту Вітчизни.

Розуміння суспільством різних видів військової небезпеки як соціально-психологічного явища, передбачає вивчення впливів уявлень про свої війська і війська супротивника на результат військового протистояння. Сучасні наукові дослідження свідчать про значення іміджу збройних сил і уявлення про фізичну підготовку для досягнення результатів у військових конфліктах.

Як свідчить багатовіковий досвід, ставлення суспільства до збройних сил визначає морально-психологічний стан військових, а отже, і боєздатність війська. Сприйняття Збройних Сил, як елемента Української держави, певним чином впливає на стабільність суспільства і настрої людей. А отже, імідж Збройних Сил України, як образ в свідомості, що цілеспрямовано формується, є важливим елементом безпеки України. Стратегічне інформаційно-психологічне протистояння «другого покоління» включає в себе систему глобальних заходів з «управління враженням» (PerceptionManagement). Серед іншого, цей вид протистояння спрямований на руйнування у населення супротивника і третіх країн образів державних органів і збройних сил супротивника. З іншого боку ведеться цілеспрямована робота з формування уявлення у населення супротивника про привабливу фізичну і інтелектуальну підготовку військових, яка є недосяжною для супротивника (Проект «DeadliestWarrior»).

Здобуття Україною державної незалежності та відродження національної самосвідомості висунули на перший план як найважливішу умову суспільно-політичного відродження країни подальший розвиток усіх складових національної освіти, у тому числі й військово-патріотичного виховання молоді. Україна як незалежна держава і суб'єкт міжнародного права, виходить з того, що захист Вітчизни є справою всього народу. Збройні Сили України в сучасних геополітичних умовах повинні бути мобільними, мати сучасну техніку і особистий склад з міцним моральним духом і високою фізичною підготовкою. На жаль, значна частина учнівської молоді сьогодні проявляє недостатню громадянсько-патріотичну, фізичну, соціально-психологічну і військово-професійну готовність до захисту Вітчизни.

Тема 2. Історичний досвід військово-патріотичного-виховання молоді і сучасності.

Перший Президент України і видатний учений-історик М. Грушевський підкреслював, що велика Козацька доба відіграла особливу, надзвичайно важливу роль в історії України. Військово-патріотичне

виховання населення завжди виступало одним з компонентів військової освіти. Його еволюція тісно пов'язана з цілями і завданнями національної політики, розвитком економіки, освіти і науки і, як наслідок розвитком збройних сил.

Героїзмом українського козацтва захоплювалися видатні діячі багатьох країн світу – англійці Кромвель і Байрон, француз Вольтер, польський поет Юліуш Словацький та інші. Високу оцінку військово-патріотичному вихованню у козаків дав О. Герцен. Він підкреслював, що «Запорозька Січ являла собою дивовижне явище плебеїв-витязів, лицарів-мужиків», а «запорозькі козаки прирекли себе на захист усіх дорогих інтересів своєї Батьківщини».

Український народ створював власні збройні сили для захисту рідної землі. До козацтва належали люди, які над усе цінували волю, «холопства не витримали і пішли в козаки» (Б. Хмельницький). Це були найсміливіші, наймужніші люди, які витримували труднощі військового життя, далеких походів, прирікаючи себе на ризик і смерть. Дослідник козацької педагогіки Ю. Руденко пише: «Козацький дух починав гартуватися в тяжку годину для нашої Батьківщини, коли її землі шматували литовські, польські, угорські, турецькі й татарські феодалі. Їхні війська топтали українські чорноземи. плондрували нашу культуру, знищували населення, по-зłodійські викрадали. брали в полон і продавали в рабство наших співвітчизників».

Тема 3. Структурно-змістовна характеристика компонентів системи позакласної роботи.

Для сучасного етапу розвитку системи позакласної роботи з військово-патріотичного виховання, спрямованої на формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України, в Україні актуальним є її глибокий системний аналіз. Необхідним є визначення інтегративних якостей системи позакласної роботи з військово-патріотичного виховання, спрямованої на формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України, як системного об'єкта, встановлення компонентів, різноманітних зв'язків і структури, зведення їх у єдину теоретичну картину, оскільки аналіз і розкриття сутності складності позакласної допризовної роботи з формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України, як елемента системи, сприяє розумінню її структури, організації, функціонування, розвитку.

Узагальнюючи різні підходи до опису систем, до позакласної роботи з військово-патріотичного виховання, спрямованої на формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України, застосуємо аналіз на трьох рівнях:

З позиції розуміння системи позакласної роботи з військово-патріотичного виховання, спрямованої на формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України, як підсистеми більш широкої системи.

З позиції зовнішніх, цілісних якостей системи позакласної роботи з

військово-патріотичного виховання, спрямованої на формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України, що їй притаманні.

З позиції внутрішньої будови системи позакласної роботи з військово-патріотичного виховання, спрямованої на формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України і внеску кожного компонента в формування цілісних якостей системи.

Тема 4. Організаційні форми і методи позакласної роботи в навчальних закладах в умовах реалізації компетентнісного підходу.

Аналіз сучасного стану позакласної роботи з військово-патріотичного виховання в Україні приводить до висновку, що рівень якості освітніх послуг, які надаються загальноосвітніми навчальними закладами, і їх відповідності сучасним потребам дітей не можна назвати задовільним. Особливо турбують проблеми впливу освітнього середовища на формування компетентностей особистості. Однією з причин недостатньої результативності позакласної роботи з військової справи є, передусім, відсутність системності в цій роботі, значною мірою, що зумовлене складністю і труднощами перехідного періоду, який переживає українське суспільство.

Розрізненість педагогічних зусиль, певна, нерідко доволі істотна невідповідність змісту освіти основним сучасним вимогам до навчальних закладів, змісту, форм та методів організації навчально-виховного процесу, недостатнє врахування вікових особливостей дітей і їх можливостей призводять до того, що зусилля педагогів, батьків виявляються малоефективними. Отже, необхідно з урахуванням нових реалій удосконалювати уже існуючі складові системи, причому не тільки і не стільки за рахунок зміцнення матеріально-технічної бази та зростання масовості охоплення освітніми послугами, але й за рахунок якісної модернізації самого процесу позакласної спортивної роботи, його змісту та організації. Тому важливим і необхідним завданням постає розробка і впровадження у позакласну спортивну роботу нових підходів.

Тема 5. Формування у учнівської молоді позитивного ставлення до служби у ЗС України.

Одним з провідних аспектів військово-патріотичного виховання є формування позитивного ставлення школярів допризовного віку до служби в збройних силах. Без допомоги школи армія не в змозі вирішувати свою основну функцію – захист держави, а з іншого боку за сучасних умов школа, на жаль, ще не пристосована ні в науково-методичному, ні в практичному відношенні до належної підготовки учнів для служби у Збройних силах. Така ситуація вимагає проведення спеціального дослідження, яке дозволить визначити педагогічні умови фізичної підготовки школярів-допризовників в умовах сучасної загальноосвітньої школи.

В психолого-педагогічній науці недостатньо досліджене питання формування позитивного ставлення до служби в збройних силах, як

вирішального фактору в вихованні патріотів України. В основі формування позитивного ставлення до служби в збройних силах, як складової військово-патріотичного виховання, лежить цілеспрямована військово-патріотична діяльність. Для того щоб надати нового імпульсу дієвості військово-патріотичному вихованню і привести його у відповідність з задачами сучасного військового будівництва важливо визначити причини його низької ефективності. Вона перш за все полягає у тому, що сучасне суспільство не сформувало чітких орієнтирів для військово-патріотичного виховання.

Тому об'єктивно обумовлено виявлення конкретних причин ситуації, що склалася і пошуку шляхів подолання наявних причин. Перш за все слід визначити місце армії в соціальній системі і ролі військово-патріотичного виховання в підготовці молодого покоління до виконання функцій в ній. Престиж військової служби – один з якісних параметрів оцінки суспільством соціальної значущості і необхідності інституту Збройних Сил, їх сучасної діяльності і статусу, за своєю сутністю, виступає як один із важливих елементів стабільності українського суспільства.

Тема 6. Взаємодія суспільних інституцій у формуванні військово-патріотичній готовності учнівської молоді до захисту Вітчизни.

Важливою стороною покращення роботи з військово-патріотичної підготовки згідно з Указом Президента України „Про відродження історико-культурних та господарських традицій Українського козацтва” є об'єднання зусиль державних і громадських інституцій. Цю ж думку підтверджено і в резолюції Другого Всесвітнього форуму українців, де було зазначено: „Ми закликаємо державні інститути, громадські й політичні організації звернути увагу на патріотичне виховання молодого покоління в дитячих садках, у школі”.

Тому формування військово-патріотичної готовності учнівської молоді в експериментальних групах проводили на основі співпраці з Спілкою офіцерів України, з якої розпочалися Збройні Сили незалежної України, з органами державного управління, військкоматами, військовими частинами, ветеранськими організаціями Другої світової війни та визвольних змагань, Товариством сприяння обороні України, з Українським козацтвом, молодіжними патріотичними організаціями та ін.

Головним девізом у взаємодії членів організації Спілки офіцерів України та майбутніх захисників Вітчизни є сформульовані ще М. Грушевським завдання: „Вийти на новий шлях, або впасти на дорозі до нового життя – це те найважливіше, що мусить бути заховане й збережене, і цим завданням повинні орієнтуватися усі, хто хоче зістатись гідним свого краю і свого народу”.

Так, на виховних годинах класні керівники організують зустрічі юнаків із представниками Спілки офіцерів України, які доводять до них державотворчу позицію з питань військово-патріотичної роботи, інформують їх про розробку концепції військово-патріотичного виховання і про положення, структуру комітету з військово-патріотичного виховання молоді.

Тема 7. Педагогічна технологія системи формування у учнівської молоді позитивного ставлення до служби ЗС України.

Технологія виховання у педагогічній науці визначається як проект педагогічної системи, яку реалізують на практиці. Згідно вибраного автором варіанту педагогічної системи, технологія формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України в процесі позакласної спортивної роботи – це проект реалізації системи, тобто виконання педагогічного завдання.

Педагогічне завдання виконують суб'єкти військово-патріотичної підготовки: педагоги або засоби, які виконують педагогічний вплив. Педагога (елемент технології військово-патріотичного виховання) автор розглядає не як особистість в цілому, а лише в аспекті його педагогічних можливостей, тобто спроможності виконувати, виховну діяльність спрямовану на досягнення цілей військово-патріотичного виховання і зокрема досягнення у старшокласників рівня позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України в процесі позакласної з військово-патріотичної роботи. У військовій педагогічній науці цю спроможність педагога визначають його педагогічною майстерністю.

Тема 8. Взаємозв'язок військово-патріотичного виховання з іншими складовими системи виховання.

Складовою системи національного виховання є військово-патріотичне, що передбачає вироблення високого ідеалу служіння народові, готовності до трудового та героїчного подвигу в ім'я процвітання Української держави. Воно покликане формувати громадянина-патріота, виробляти у нього глибоке розуміння громадянського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, оволодівати військовими і військово-технічними знаннями, спонукати до фізичного самовдосконалення, а також вивчати бойові традиції та героїчні сторінки історії українського народу, його Збройних Сил.

Водночас важливим є врахування взаємозв'язку позакласної роботи з фізичної культури, спрямованої на формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України з іншими складовими системи військово-патріотичного виховання – військового, морального, правового, фізичного, технічного.

Тема 9. Основні напрямки виховної роботи вчителя з предмету «Захист України».

Сучасний розвиток системи військово-патріотичного виховання зумовлений історичною необхідністю захисту держави від зовнішніх загроз. Ця система, по-перше має носити комплексний характер, оскільки формування патріотичної свідомості людини, є першоосновою виховної роботи навчальних закладів і громадських інститутів. По-друге, вона безперервна, оскільки діє на всіх етапах життя людини. По-третє, ця система зорієнтована на формування цілісної особистості людини, на найкращих традиціях безперервного єднання армії та народу. Сучасна система

підготовки допризовників до служби в Збройних силах України вимагає формування нового змісту допризовної підготовки відповідно до економічних, політичних, соціально-культурних умов розбудови української держави, сучасних науково-технічних досягнень.

Аналіз теоретичних джерел і практичного досвіду роботи з допризовною молоддю показує, що проблеми впровадження комплексної системи військово-патріотичного виховання учнівської молоді не достатнє повно розкриті як у наукових публікаціях так і методичних розробках.

Багато науковців, педагогів-практиків розглядали проблему формування особистості молоді наприклад: положення про діяльні сну природу особистості, її активну соціальну сутність, сформульовані в працях Л. Виготського, Г. Костюка, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна та збагачені і удосконалені І. Бехом, В. Бондарем, С. Максименком, В. Моляко, конструктивістський підхід (Дж. Брунер, Дж. Келлі); теорія соціальних уявлень (С. Московічі); концепція соціально-психологічного розвитку готовності учнів до служби в Збройних Силах України (М. Томчук); ідея підвищення ефективності військово-патріотичного виховання учнів у військово-патріотичних об'єднаннях (В. Радзиховський); ідея ефективності військово-патріотичного виховання призовної молоді (Г. П'янковський).

Тема 10. Модель системи позакласної роботи з предмету «Захист України».

Першим компонентом системи забезпечення позакласної військово-патріотичної роботи виступає нормативно-правове забезпечення як правова і нормативна основа її існування та функціонування, що передбачає наявність необхідних нормативно-правових документів. При цьому мета нормативно-правового забезпечення позакласної з військово-патріотичної роботи полягає у визначенні та розвитку законодавчих засад створення належного правового поля для її діяльності в цілому та функціонування спортивних секцій, спортивних гуртків, клубів та факультативів у загальноосвітніх закладах.

До нормативних документів системи позакласної військово-патріотичної роботи з належать закони, укази, розпорядження, постанови, накази, положення, програми, інструкції тощо, які регламентують позакласну спортивну роботу. Законодавчі та нормативно-правові акти, які становлять основу нормативно-правового забезпечення позакласної спортивної роботи в Україні, позашкільних навчальних закладів, представлено міжнародним, державним, обласним (районним, міським), місцевим рівнями, а також рівнем закладу.

Узагальнюючи питання організаційно-управлінського забезпечення позакласної роботи з, слід відмітити наявність певних проблем. Так, інфраструктура загальноосвітніх навчальних закладів не завжди відповідає запитам дітей, особливо в сільській місцевості. Відсутність закладу або розташування його далеко від місця проживання, навчання обмежує доступність дітей до освіти..

Наступною складовою забезпечення є кадрове забезпечення позакласної роботи з військово-патріотичного виховання, що передбачає наявність необхідної кількості підготовлених педагогічних та інших працівників відповідної кваліфікації. Кадрове забезпечення позакласної військово-патріотичної роботи є одним з особливо важливих і визначальних питань.

Настановленням та особистим прикладом педагог має утверджувати повагу до принципів загальнолюдської моралі, до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України, дбайливого ставлення до навколишнього середовища. Має спрямовувати свою діяльність на організацію підготовки учнів, вихованців до свідомого життя в душі взаєморозуміння, миру, злагоди. Також додержуватися педагогічної етики, поважати гідність дітей, молоді, захищати їх від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігати вживанню ними алкоголю, наркотиків, інших шкідливих звичок, пропагувати здоровий спосіб життя. Постійно підвищувати свій професійний рівень, удосконалювати педагогічну, методичну майстерність.

2.3 ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОЇ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ»

Пояснювальна записка

Програма складена згідно до навчального плану і розрахована на підготовку керівників фізичного виховання, спорту та викладачів предмету «Захист Вітчизни».

Курс «Основи військової професійно-прикладної фізичної підготовки» є вибіркоvim у програмі навчання студентів спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) за ступенем вищої освіти «бакалавр» і передбачає вивчення основних питань навчальної дисципліни, місця та ролі фізичного виховання в загальнодержавній системі формування здорової нації; оволодіння загальними та спеціальними знаннями з теорії, методики та технологіями викладання професійно-прикладної фізичної підготовки згідно з програмним матеріалом; формування вмінь та навичок самостійної педагогічної та організаційної діяльності викладача фізичної культури, предмету «Захист Вітчизни».

Вивчення курсу передбачає використання традиційних форм: лекцій та практичних занять, а також цілеспрямовану самостійну роботу студентів.

Лекційний курс розкриває історичні, наукові та методологічні питання сутності фізичного виховання та професійно-прикладної фізичної підготовки; надає загальну характеристику програмно-нормативним та організаційно-педагогічним засадам, розкриває завдання, функції, форми та засоби фізичної культури в суспільстві; висвітлює основні термінологічні поняття у галузі професійно-прикладної фізичної підготовки; надає характеристики професійної майстерності та службових обов'язків фахівців з фізичної

культури; визначає роль фізичної підготовки в системі фізичного удосконалення людини та рекомендує його конкретні шляхи.

Практичні заняття спрямовані на закріплення теоретичного матеріалу та ознайомлюють студентів з базовими нормативно-правовими документами військово-патріотичного виховання учнівської молоді, елементарними навичками з професійно-прикладних видів спорту, означених програмою.

Практичні заняття є основним видом навчальних занять і проводяться за розділами фізичної підготовки або комплексно. Навчально-тренувальні заняття сприяють закріпленню та вдосконаленню отриманих навичок професійно-прикладної фізичної підготовки.

Відповідно до сучасних вимог вищої школи у навчальному процесі широко використовуються інтерактивні методи навчання: ділові ігри, метод конкретних ситуацій, моделювання, проблемні методи, ІКТ тощо.

Самостійні заняття та різні форми самовдосконалення студентів, зокрема, фізичного, передбачають заняття фізичною самопідготовкою (загальною, спортивною та професійно-прикладною), вивчення спеціальної літератури, перегляду спеціальних телевізійних спортивних передач та змагань, отримання необхідних консультацій і методичної допомоги у викладачів фізичного виховання.

Аудиторна робота передбачає уміння провести заняття з студентами групи або команди, робота студента за його індивідуально спланованою програмою.

Позааудиторна робота передбачає підготовку презентації виступу на конференції, участь у спортивних змаганнях (особиста та командна) курсу, факультету, вузів, суддівство змагань різного рівня; підготовка та проведення змагань.

Участь у науковій роботі: виконання досліджень, обговорення результатів дослідження, підготовка тез доповіді та участь у конференціях різного рівня, підготовка та друк статей у наукових збірках.

Навчальна робота проводиться у формі обов'язкових учбових занять у обсязі годин, які передбачені навчальним планом.

Зміст навчального матеріалу

Тема 1.Прискорене пересування та легка атлетика.

Біг на короткі дистанції застосовується у військових умовах під час бігу на 100 м, човникового бігу, під час перебіжок, при вибіганні з укриття до бойових і транспортних машин, під час розбігу перед подоланням перешкод.

Корпус під час бігу на короткі дистанції нахилиється вперед більше, ніж під час бігу у середньому темпі, а відштовхування ногою і рух руками відбувається вперед і ставиться вертикально на передню частину стопи. Збільшення довжини кроку забезпечується не за рахунок виносу стопи далеко вперед, а за рахунок поштовху і швидкому виносу ноги стегном вперед.

Темп бігу сягає 180-200 кроків за хвилину. Довжина кроку становить 120-150 см. Дихання відбувається чергуванням видихів і вдихів. Зброя під час швидкісного бігу може знаходитися у положенні «за спину», «на груди»

або в руці на «вису» (зброю тримають ближче до її центра ваги в горизонтальному або нахиленому положенні).

Біг на середні дистанції відрізняється від бігу на короткі меншою довжиною кроків і більш прямим положенням тулубу, менш високим підйомом коліна махової ноги, не різким виправленням поштовхові ноги, роботою рук і більш глибоким і ритмічним диханням.

Біг на середні дистанції проводиться у середньому темпі. Застосовується під час кросів і відбувається вільним маховим кроком. При підготовці до кросу необхідно звернути увагу на окремі елементи: положення на старті, старт і стартовий розбіг, біг по дистанції і фінішування.

Старт у кросі дається груповий. Підрозділ шикується на лінії старту в одну або дві шеренги (залежно від розмірів місця старту і кількості військовослужбовців у забігу). Кількість учасників забігу кросу на 3 км не має перевищувати 30 осіб, у кросі на 1 км – відповідно 20 осіб. Інтервал між стартами підрозділів має бути не менш 2-3 хв на 1 км і 5-6 хв на 3 км.

Перед бігом військовослужбовці приймають високий старт (більш сильна нога на лінії старту, друга відставляється назад). За командою «Увага!» переноситься вага тіла на ногу, що стоїть попереду, злегка згинаючи обидві ноги, корпус нахилиється вперед, руки згинаються в ліктьових суглобах. За командою «Руш!», енергійно випрямляючи ногу, що стоїть попереду, зробити поштовх уперед, одночасно розпочати рухи руками.

При стартовому розбігу перші 8-10 м слід бігти невеликими, але частими кроками, поступово набираючи швидкість, при цьому корпус залишається в нахиленому положенні. До кінця стартового розбігу (20-30 м) він поступово випрямляється, довжина кроку збільшується і бігун переходить на «махові кроки».

Тема 2. Подолання перешкод.

Старт. Вихідне положення: лежачи перед лінією початку смуги перешкод, граната праворуч – попереду.

Метання гранат. За командою «Вперед!» узяти гранату в праву руку. Підтягнути руки до грудей і спертися об землю. Відштовхуючись руками і злегка відсовуючи праву ногу назад, встати на коліно лівої ноги та зробити замах. Розправляючи поштовхом праву ногу та падаючи вперед, кинути гранату в ціль (рів) і впасти на зігнуті руки. Схопитися і пробігти 20 м до рову.

Рів. Перестрибнути через рів завширшки 2,5 м з приземленням на одну або на обидві ноги.

Лабіринт. Пробігти по десяти проходах лабіринту. У момент кожного повороту для швидкісного розвороту корпусу допомагати собі руками, захоплюючи ними по черзі внутрішні стійкі лабіринту; корпус злегка нахилити вперед. Добігти до двометрового паркану.

Паркан. Перелізти через двометровий паркан «зачепом» або «силою». Зіскочивши з паркану, пробігти до першої вертикальної драбини.

Зруйнований міст. Залізти по вертикальній драбині на другий (вигнутий) відрізок зруйнованого мосту, пробігти по балкам,

перестрибнувши через розриви між ними. Зістрибнути з кінця останньої балки на землю з положення стоячи. У випадку падіння з балки в будь – якій частині мосту влізти по драбині другої частини моста на балку, знову пробігти по ній до кінця і зістрибнути на землю.

Зруйнована драбина. Подолати першу, другу і третю сходинки зруйнованої драбини стрибками або лазанням з обов'язковим торканням ногами землі між ними і пробігти під четвертою сходинкою.

Цегляна стінка. Пролізти в будь- який пролом цегляної стінки: у нижній пролом головою вперед, у верхній – головою вперед або боком. Пробігти 20 м.

Траншея. З опорою на руку (або без опори) зіскочити у траншею, пройти тунелем до колодязя, взяти з землі біля колодязя дві гранати і метнути їх одну за одною на 13 м по одному з проломів стінки або по площі 2,6х3 м стінкою. Після метання вискочити з колодязя і підбігти до цегляної стінки.

Цегляна стінка. Подолати цегляну стінку одним з таких способів: з опорою рукою і ногою; з опорою на стегно. Пробігти до зруйнованої драбини.

Зруйнована драбина. Подолати зруйнований міст у зворотному напрямку; влізти по нахиленій драбині по сходах на четвертий (верхній) шабель і збігти вниз, на землю, наступаючи на інші сходини. Пробігти до зруйнованого мосту.

Зруйнований міст. Подолати зруйнований міст у зворотному напрямку.

Паркан. Перейшовши з балки зруйнованого мосту на паркан, збігти з нього вниз по похилій дощці та продовжити рух до рову.

Рів. Перестрибнути через рів завширшки 2 м.

Фініш. Пробігти 20 м і фінішувати, перетинаючи лінію початку смуги.

Тема 3. Основи самозахисту.

Загальновійськовий бій не виключає рукопашну сутичку між підрозділами та окремими групами супротивних сторін за найрізноманітніших умов: у населених пунктах (особливо в містах), гірській місцевості, на обмежених площах, у траншеях тощо.

Оволодіння прийомами рукопашного бою спрямовано на формування у військовослужбовців усіх військових спеціальностей навичок, необхідних для самозахисту від нападу, а також нейтралізації противника, узяти його в полон.

Готовність знайти нестандартний вихід з положення, сила волі та стійкість психіки набагато необхідніші для рукопашного бою, аніж добре поставлений удар рукою або ногою. Велике значення в якнайшвидшому освоєнні базових елементів рукопашного бою мають образне мислення та сприйняття виконуваного прийому, розвинене відчуття дистанції.

Базова стійка – це оптимально зручне положення тіла, що дозволяє виконати необхідні дії в рукопашному бою. Ця стійка є основною (навчальною), а приготування до бою без зброї або з нею – похідними від базової стійки.

При прийнятті базової стійкі ноги ставлять на ширину плечей, що забезпечує оптимальний розмір опорної площі, ступні ніг при цьому майже паралельні. Положення злегка присівши (ноги дещо зігнуті в колінах) забезпечує готовність до руху в будь-якому напрямку, у тому числі до ударних дій, з оптимальними енерговитратами. Пряма спина й нахилені стегна сприяють рівномірному розподілу ваги тіла. Плечі вільно опущені, голова нахилена. Підборіддя при цьому прикриває горло (кадик), а для очей забезпечений оптимальний кут огляду.

Руки при верхній рамці зігнуті в ліктьових суглобах. Лікті злегка прилягають до тіла, захищаючи печінку й селезінку, а пальці розташовані на рівні очей, ніби подовжуючи кисті рук і передпліччя. При нижній рамці руки вільно розташують уздовж внутрішньої або зовнішньої поверхні стегон. Таке розміщення рук забезпечує їхню найбільшу швидкість і точність рухів в оптимальному робочому просторі з оптимальними зусиллями при зустрічі атак противника або завдати йому різних ударів.

У зв'язку з тим, що антропометричні дані в кожній людині індивідуальні, повного наслідування при виконанні тієї чи іншої дії не вимагається. Тому при відпрацюванні різних вправ, у тому числі й базової стійкі, форма її буде в кожного (за умови дотримання основних правил) своя, особиста. Саме виходячи із цієї умови, потрібна наявність у кожного, хто проходить підготовку, чіткого розуміння визначених для базової моментів.

3. Рекомендована література.

3.1. Література до дисципліни «Основи військової справи».

1. Гарасимів І. М., Пашко К. О., Фука М. М., Щирба Ю. П., Гудима А. А. Захист Вітчизни: підручник для 10 класу загальної середньої освіти. Рівень стандарту. // І. М. Гарасимів, К. О. Пашко, М. М. Фука, Ю. П. Щирба, А. А. Гудима. – Тернопіль : Астон, 2018. – 256 с. : іл.

ISBN 978-966-308-717-7.

2. Гудима А. А., Пашко К. О., Гарасимів І. М., Фука М. М., Щирба Ю. П., Захист Вітчизни: підручник для 11 класу загальної середньої освіти. Рівень стандарту. // А. А. Гудима, К. О. Пашко, М. М. І. М. Гарасимів, М. М. Фука, Ю. П. Щирба. – Тернопіль : Астон, 2019. – 256 с. : іл.

ISBN 978-966-308-752-8.

3. Лелека В. М. Захист Вітчизни. Організація та методика викладання предмета. 10 – 11 класи / В. М. Лелека. – Х : Вид-во «Ранок», 2016. – 196 с. ISBN 978 – 617 – 09 – 2656 – 2.

4. Лелека В. М. Захист Вітчизни. Курс навчання юнаків. 11 клас : розробки уроків / В. М. Лелека. – Х : Вид-во «Ранок», 2015. – 208 с., (Серія «Сучасний майстер-клас»). ISBN 978 – 617 – 09 – 2610 – 4.

5. Лелека В. М. Захист Вітчизни. Курс навчання юнаків. 10 клас : розробки уроків / В. М. Лелека. – Х : Вид-во «Ранок», 2016. – 240 с., (Серія «Сучасний майстер-клас»). ISBN 978 – 617 – 09 – 2662 – 3.

6. Статути Збройних Сил України: збірник законів / чинне законодавство зі змінами та допов. (офіц. текст). – К.: Паливода А. В., 2018. – 444 с. – (Закони України). ISBN 978 – 966 – 437 – 197 - 8.

7. Шмаль С. Г. Військова топографія: підр. / С. Г. Шмаль. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. – 328 с.
ISBN 978-966-437-103-9.

3.2. Література до дисципліни «Військово-патріотичне виховання»

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року – К. : Преса України, 1997 – 80 с.

2. Національна програма патріотичного виховання. – К., 1999.

3. Про Концепцію допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді : Указ Президента України, 25 жовт. 2002 р. // Державний вісник України. – 2002. – 21. – С. 15–19.

4. Абрамчук Оксана Володимирівна, Фіцула Михайло Миколайович. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів : монографія / Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 137с. – Бібліогр. : с. 108–119. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця – ISBN 978-966-641-241-242-6.

5. Бабак О. В., Бех І. Д., Василевська Т. Е., Ващенко К. О., Вільчинська І. Ю. Виховання національно свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України : Аналіт.-інформ. матеріали / Державний комітет України у справах сім'ї та молоді ; Державний ін-т проблем сім'ї та молоді / В. І. Довженко (голова ред.кол.) – К., 2003. – 191 с. : рис., табл. – К. – ISBN 966-7902-36-6.

6. Бака Михайло Макарович, Корж Віктор Петрович. Фізичне і військово-патріотичне виховання молоді : Навч.-метод. посіб. для викладачів фіз. виховання і допризов. підгот., учнів і студ. – К. : Пошуково-видавниче агентство "Книга пам'яті України", 2004. – 461с. : мал., табл. – Бібліогр. : С. 454–456. – К. : Пошуково-видавниче агентство "Книга пам'яті України" – ISBN 588500139-1.

7. Безпалько Т. Г. Патріотичне виховання учнів в системі історичного краєзнавства / Т. Г. Безпалько, Л. Г. Лис // Історичне краєзнавство в системі освіти України : здобутки, проблеми, перспективи : Наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 2002. – С.158–161.

8. Бугайцева Г. Принципи патріотичного виховання учнівської молоді (зі спадщини Григорія Ващенка) // Історія в шк. – 1999 – №5 – С. 7–10.

9. Вілента І. В. Національно-патріотичне виховання студентства засобами викладання політології // Всебічний розвиток особистості студента : Матеріали наук.-практ. конф. – Ірпінь, 2001. – С.281–287.

10. Востоцька І. Ф. Патріотичне виховання української молоді засобами фізичної культури та козацької педагогіки // Патріотичне

виховання української молоді засобами фізичної культури та козацької педагогіки : Матеріали II обл. наук.-практ. конф., 15 трав. 2001 р. – Суми, 2001. – С.68–70.

11. Гавлітіна Тетяна Миколаївна. Національно-патріотичне виховання підлітків в умовах позашкільного навчального закладу : навч.-метод. посіб. / Інститут інноваційних технологій та змісту освіти. – Рівне : Волинські обереги, 2007. – 220с. – Бібліогр. : с. 205-219. – Рівне : Волинські обереги – ISBN 978-966-416-058-9.

12. Герасимчук Валентина Іванівна. Патріотичне виховання студентської молоді в українських і польських вищих закладах освіти (Порівняльний аналіз) : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. –К., 1998. – 17с.

13. Гончаренко О. С. Основні напрямки виховної роботи з формування у старшокласників позитивного ставлення до служби в Збройних Силах України / О. С. Гончаренко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків-Донецьк : ХДАДМ (ХХПІ), 2005. – №10. – С. 75–78.

14. Гончаренко О. С. Військово-патріотичне виховання молоді як акмеолого-педагогічна проблема / О. С. Гончаренко // Гуманізація навчально-виховного процесу : збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В. І. Сипченка]. – Вип. XLVIII. – Слов'янськ : СДПУ, 2005. – С. 176–185.

15. Гончаренко О. С. Історичний досвід військово-патріотичного виховання молоді і сучасність / О. С. Гончаренко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (педагогічні науки) – №12 (199). – Луганськ : Вид-во «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2010. – С. 215–223.

16. Ефективність військово-патріотичного виховання допризовної молоді / Зубалій М. Д., Сіркізюк В. В., Сливка П. Г., Вонсович Г. Б. – Кам'янець-Подільський: Б. В., 1994. – 25, [1]с.

17. Желада І. П. Козацька педагогіка як фактор соціального, патріотичного та духовного виховання молоді ХХІ століття // Патріотичне виховання української молоді засобами фізичної культури та козацької педагогіки : Матеріали II обл. наук.-практ. конф., 15 трав. 2001 р. – Суми, 2001. – С.34–35.

18. Кириченко Олександр Васильович. Виховання старшокласників на військово-козацьких традиціях у процесі допризовної підготовки: дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2006. – 248арк. : рис., табл. – Бібліогр.: арк. 178–197.

19. Коваль В. О. Науково-методичні основи патріотичного виховання учнів засобами художнього слова // Збірник наукових праць. – К., 2000. – С.102–110.

20. Коваль В. О. Формування патріотичної вихованості шкільної молоді засобами української літератури (на матеріалі творів Уласа

Самчука) // Українська національна ідея: витоки і сьогодення: Матеріали доп. Всеукр. наук.-практ. конф. 7–8 жовт. 1999р. – К., 2000. – С.35–42.

21. Корж В. П. Фізичне і військово-патріотичне виховання молоді : Навч.-метод. посіб. / М. М. Бака, В. П. Корж.– К. : Книга пам'яті України, 2004.– 464 с.

22. Коркішко Олена Геннадіївна. Виховання патріотизму молодших школярів у позаурочній виховній роботі: дис... канд. пед. наук : 13.00.07 / Слов'янський держ. педагогічний ун-т. – Слов'янськ, 2004. – 243арк. – Бібліогр. : арк. 168–186.

23. Крамаренко Ю. В. Військово-патріотичне виховання та військове навчання молоді – основа захисту Батьківщини // Сторінки воєнної історії України : Зб. наук. ст. – К., 2002. – Вип.6. – С.186–190.

24. Красильник Юрій Семенович. Патріотичне виховання військовослужбовців Збройних Сил України засобами української етнопедагогіки: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2002. – 254арк. – Бібліогр. : арк. 191–211.

25. Ляшко Л. Виховання патріотичних почуттів молодших школярів у творчій спадщині В. О. Сухолинського // Школа першого ступеня : теорія і практика : Зб. наук. пр. – Переяслав-Хмельницький, 2002. – Вип.4. – С. 204-218.

26. Мангура М. Патріотичне виховання молодших школярів на традиціях народної фізичної культури [Текст] / Мангура Магдаліна. – // Фізичне виховання в школі. – 2003. – № 2. – С. 46–47

27. Матвієнко П. Живодайні джерела патріотизму // Постметодика. – 2000 – №1 – С. 22–26.

28. Олещук Володимир Володимирович. Підготовка студентів факультетів фізичної культури до військово- патріотичного виховання учнів : автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 1999. – 20с.

29. Олійник Ю. В. Етапи патріотичного виховання учнівської молоді засобами історичного краєзнавства // Історичне краєзнавство в системі освіти України : здобутки, проблеми, перспективи : Наук. зб. – Кам'янець-Подільський, 2002. – С.153–158.

30. Організація та методика допризовної підготовки : навч.-метод. посібник для викладачів допризовної підготовки та студентів педінститутів / ред. Я. І.Конотопенко, М. І. Томчук. – К. : ВЕЖА, 1996. – 416 с

31. Організація патріотичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах Луганської області: методичні рек. / Управління освіти і науки Луганської обласної держадміністрації; Луганський обласний ін-т післядипломної педагогічної освіти / Тамара Михайлівна. Сорочан (уклад.). – Луганськ : Навчальна книга, 2007. – 360с. – Бібліогр.: в кінці статей.. – Луганськ : Навчальна книга – ISBN 978-966-8195-39-6.

32. Організація Українських Націоналістів і Українська Повстанська Армія (монографія і фаховий висновок робочої групи істориків при

урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА)
http://www.ukrlife.org/main/evshan/upa_naukovo.htm

33. Патріотичне виховання української молоді засобами фізичної культури та козацької педагогіки : Матеріали II обл. наук.-практ. конф., 15 трав. 2001 р. /Упр. освіти і науки Сум. облдержадмін. та ін. ; [Редкол.: М. М. Кобозев та ін.]. – Суми, 2001. – 179 с

34. Патріотичне виховання учнів засобами туристсько-краєзнавчої роботи: [зб. навч.-метод. матеріалів] / Управління освіти і науки Луганської обласної держ. адміністрації; Луганський обласний ін-т післядипломної педагогічної освіти; Луганський обласний центр дитячо-юнацького туризму і краєзнавства / О. М. Рудіна (заг.ред.), О. А. Панкратьєв (уклад.). – Луганськ : Знання, 2008. – 164с. – Луганськ : Знання – ISBN 978-966-8151*-91-0.

35. Пелех Л. Р. Взаємодія вузу і школи в патріотичному вихованні учнівської молоді в умовах перебудови // "Острозька академія", ун-т. Наукові записки. Сер. "Економіка" : Зб. наук. пр. – Острог, 2000. – Т.3, ч.2: Освіта як фактор формування людського капіталу. – С.179–181.

36. Попенко Я. Українська ментальність та патріотичне виховання молоді як чинники розбудови незалежної Української держави // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – Львів, 2001. – Вип. 9. – С.122–129.

37. Рашидова Світлана Станіславівна. Виховання почуття патріотизму старшокласників на культурно-художніх традиціях Донбасу : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.07 / Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2007. – 20с.

38. Редіна В. Патріотів треба виховувати // Рідна шк. – 1999 – №2 – С. 61–63.

39. Руденко В., Руденко Ю. Ідеологія патріотизму і державотворення як основа духовності учнів // Рідна шк. – 1999 – №10 – С. 8–10.

40. Руденко Ю. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність/ Ю. Руденко, О. Губко. – К. :- МАУП, 2007.– 384с.

41. Руснак І. С. Проблеми патріотичного виховання молоді в українській педагогічній думці Канади // Луганський держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Вісник. Педагогічні науки. – Луганськ, 2000. – №1 (21). – С.223–230.

42. Савченко Л. В. Патріотичне виховання як важливий чинник формування національної гідності школярів // Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького. Вісник. – Черкаси, 2000. – Вип.18 : Сер. Педагогічні науки. – С.77–80.

43. Сеньшов Н. А. Военно-патриотическая подготовка молодежи в системе дополнительного образования: дис...канд. пед. наук : 13.00.01/ Сеньшов Николай Алексеевич. – Сходня, 2004. – 131с

44. Томчук М. І., Шевченко В. В. Психологічні основи військово-патріотичного виховання учнів. – Миколаїв : Вид. відділ МФ НаУКМА, 1999. – 123с. – Бібліогр. : с. 111–116. – Миколаїв : Вид. відділ МФ

НаУКМА – ISBN 966-7458-10-5.

45. Хомік І. Козацькі виховні традиції як один із факторів військово-патріотичного виховання студентів у сучасних умовах // Наук. вісник / Чернівецький ун-т : Зб. наук. пр. – Чернівці, 2001. – Вип.127 : Педагогіка та психологія. – С 187–190.

46. Чобанюк Л. М. Патріотичне виховання старшокласників шкіл-інтернатів // Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах : Зб. наук. пр. – К., 2000. – Кн.1. – С.318–323.

47. Шовкошитний Володимир Ф. Національно-патріотичне виховання в контексті українського державотворення : Зб. наук. ст. (2004 - травень 2005 р.) – Васильків : Колофон, 2005. – 166с.

48. Яроцький Л. В. Роль традицій у патріотичному вихованні молоді // Україна: минуле, сучасне, майбутнє: До 10-річчя незалежності України : [Матеріали обл. міжвуз. конф. Житомир, 30 трав. 2001 р.]. – Житомир, 2001. – С.109–115.

49. Яців Ярослав Миколайович. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді у позаурочний час на західноукраїнських землях (1919-1939 рр.) : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.01 / Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. – Івано-Франківськ, 2005. – 20с.

3.3. Література до дисципліни «ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОЇ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ»

1. Волков В.М. Основи теорії та методики фізичного виховання студентської молоді: Навчальний посібник /Волков В.М. – К.: «Освіта України», 2008. – 256 с.

2. Віровський Л.П. Атлетична гімнастика: Навчальний посібник. - К.: ІСДО, 1994. – 100 с.

3. Гирьовий спорт у системі фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів : навчально-методичний посібник / С. П. Зубков, С. В. Романчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 162 с.

4. Григоренко В.Г.Теоретичні та методичні аспекти побудови концептуальної моделі формування професійних здібностей педагога: Монографія / В.Г.Григоренко. – Одеса: ПДПУ імені К.Д.Ушинського, 2002. – 167 с.

5. Линець М.М. Основи методики розвитку рухових якостей / М.М. Линець. – Львів: Штабар, 2007. – 208 с.

6. Ольховий О. М. Теоретико-методичні основи професійно-спрямованої ФП курсантів ВВНЗ ЗС України: монографія / О. М. Ольховий. – Х. : ХУПС, 2012. – 286 с.

7. Романенко В.А. Диагностикадвигательныхспособностей. – Донецк: Изд-во ДонНУ, 2005. – 290 с.

8. Сергієнко Л.П. Тестування фізичних здібностей школярів. – К.: Олімпійська література, 2001. – 439 с.

9. Теорія і методика фізичного виховання [в 2 т.]: підручник // [за ред. Т.Ю.Круцевич]. – К.: Олімпійська література, 2008. – Т. 1. – 424 с. – Т. 2. – 292 с.

10. Тимчасова настанова з ФП у ЗС України (НФП-2014). – К. : 2014.- 158 с.

4.Список літератури, дозволеної до використання на екзамені

1. Статути Збройних Сил України: збірник законів / чинне законодавство зі змінами та допов. (офіц. текст). – К.: Паливода А. В., 2018. – 444 с. – (Закони України). ISBN 978 – 966 – 437 – 197 - 8.

5. Перелік питань

5.1. З дисципліни «Основи військової справи».

1. Державна та військова символіка України.
2. Збройні сили України на сучасному етапі розвитку.
3. Структура збройних сил України.
4. Воєнна доктрина України.
5. Поняття комбатантні та не комбатантні особи.
6. Міжнародне гуманітарне право про захист цивільного населення.
7. Основні поняття право озброєних конфліктів.
8. Захисні емблеми в паві озброєних конфліктів.
9. Склад Національної Ради безпеки та оборони України.
10. Повноваження Голови РНБО України.
11. Методика викладання тактичної підготовки.
12. Основи загальновійськового бою. Дії солдат в бою.
13. Дії солдат мотострілецького відділення.
14. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
15. Основні історичні етапи розвитку українського війська.
16. Структура воєнної організації та її керівництва.
17. Методика викладання вогневої підготовки.
18. Міжнародне військове співробітництво та участь у миротворчих операціях.
19. Правовий статут учасників воєнних дій.
20. Заборонені методи ведення воєнних дій.
21. Види Збройних сил України.
22. Методика викладання стройової підготовки.
23. Класифікація ручних гранат та їх характеристика.
24. Суть орієнтування на місцевості, визначення сторін горизонту за компасом, годинником та сонцем, місцевими предметами.
25. Магнітний азимут і його визначення. Встановлення азимута на місцевих предметах і напрямку за магнітним азимутом.
26. Матеріальна частина, прийоми і правила метання ручної гранати.
27. Методика викладання топографії та туризму.
28. Неповна розборка та зборка автомату Калашникова (АКМ).
29. Статути ЗС України.

30. Основи загальновійськового бою.

5.2 З дисципліни «Військово-патріотичне виховання»

1. Охарактеризуйте стан військово-патріотичного виховання учнівської молоді в Україні.
2. Значення історичного досвіду у військово-патріотичному вихованні молоді і сучасності.
3. Опишіть структурно-змістовну характеристику компонентів системи позакласної роботи.
4. Назвіть організаційні форми і методи позакласної роботи в навчальних закладах в умовах реалізації компетентнісного підходу?
5. Формування у учнівської молоді позитивного ставлення до служби у ЗС України.
6. Опишіть взаємодію суспільних інституцій у формуванні військово-патріотичної готовності учнівської молоді до захисту Вітчизни.
7. Дайте визначення педагогічній технології у системі формування у учнівської молоді позитивного ставлення до служби у ЗС України.
8. Охарактеризуйте взаємозв'язок військово-патріотичного виховання з іншими складовими системи виховання.
9. Основні напрямки виховної роботи вчителя з предмету «Захист України».
10. Опишіть модель системи позакласної роботи з предмету «Захист України».
11. Сучасний стан справ військово-патріотичного виховання в Україні.
12. Дослідження вітчизняних науковців з проблеми військово-патріотичного виховання учнівської молоді.
13. Українське козацтво.
14. Військово-патріотичне виховання часів царської Росії.
15. Формування цілісних якостей системи військово-патріотичного виховання.
16. Специфічні властивості системи позакласної роботи з військово-патріотичного виховання.
17. Поняття компетентнісного підходу в позакласній роботі з військово-патріотичного виховання.
18. Структура та склад компетентності у військово-патріотичному вихованні.
19. Формування позитивного ставлення до служби в ЗС України як складова частина єдиного виховного процесу.
20. Принципи формування у старшокласників позитивного ставлення до служби у ЗС.
21. Участь громадських організацій у підготовці молоді до служби в армії.
22. Українське козацтво в формуванні готовності молоді до служби в армії.
23. Поняття педагогічна технологія у виховному процесі.

24. Основні форми та методи військово-патріотичного виховання молоді.
25. Структура взаємозв'язку патріотичного виховання з іншими складовими системи виховання.
26. Головні складові готовності молоді до служби у ЗС.
27. Система організаційного забезпечення позакласної роботи з військово-патріотичного виховання.
28. Загальні складові позакласної роботи з військово-патріотичного виховання.
29. Загальна характеристика системи військово-патріотичного виховання.
30. Опишіть процес становлення у юнаків відповідального ставлення до майбутньої військової служби.

5.3. З дисципліни «ОСНОВИ ВІЙСЬКОВОЇ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ»

1. Різновиди вправ з бігу які використовуються на уроках фізичної культури .
2. Техніка бігу у середньому темпі. Використання бігу у середньому темпі при виконанні марш-кидків.
3. Техніка бігу на короткі дистанції. Використання прискорень у військових умовах.
4. Особливості техніки бігу на кросових відстанях.
5. Відмінність техніки бігу на короткі відстані від середніх дистанцій.
6. Різновиди кросів засвоєних на заняттях з фізичної культури.
7. Марш-кидок (воєнізований крос).
8. Техніка виконання та пересування в процесі марш-кидка по різній місцевості.
9. Різновиди смуг перешкод які використовуються на змаганнях та на заняттях з фізичної культури.
10. Призначення єдиної смуги перешкоди та техніка її подолання.
11. Техніка метання гранати Ф-1 на дальність.
12. Загальнорозвиваючі вправи для удосконалення вміння метати гранату.
13. Методи та способи метання гранати на дальність.
14. Способи тримання гранати при метанні на дальність.
15. Характерні помилки для метання гранати на дальність зі зброєю у руці.
16. Базові елементи самозахисту в бою.
17. Різновиди ударів руками та ногами.
18. Техніка ударів ногами і руками та захист від них.
19. Зони активного ураження ударами руками і ногами.
20. Поняття базова та бойова стійка, різниця між ними.
21. Здійснення переміщення у бойовій стойці.

22. Обґрунтувати необхідність досконалого володіння прийомами самозахисту.

23. Поняття «захват». Види захвату у рукопашному бою.

24. Техніка захвату та звільнення від них.

25. Больові прийоми та кидки. Фізичні вправи які сприяють удосконаленню виконання кидків.

26. Техніка виконання больових прийомів і кидків.

27. Методика захисту від нападу зі зброєю.

28. Техніка використання ножа у бою.

29. Техніка використання ножа і автомату у бою. Бій на автоматах.

30. Методика захисту і контратаки ножами при нападі противника, озброєного автоматом.

6. СТРУКТУРА ТА ЗРАЗОК БІЛЕТУ

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет фізичного виховання

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

спеціальність 014 Середня освіта (Фізична культура)

(денна та заочна форма навчання)

Атестація

Кваліфікаційний іспит

«Основи військової справи та

військово-патріотичного виховання школярів».

БІЛЕТ № 1

І. Тестові завдання закритої форми:

- з вибором однієї правильної відповіді

(тести № 1 – 10) оцінюються по 1 балу кожне.

1. Бій - це:

А) основна форма тактичних дій війська, організований та узгоджений за метою та часом, удари, вогонь і маневр з'єднань, частин та підрозділів, єдиний засіб досягнення перемоги над супротивником;

Б) дія яка здійснюється навмисно чи вимушено з головною метою – відбити наступ противника, завдати йому втрат і створити умови для переходу в наступ своїх військ;

В) організоване пересування військ під час бою з метою заняття вигідного положення відносно противника й створення необхідного утворення сил і засобів.

2. Вихід зі строю відбувається на:

А) два рахунки;

Б) три рахунки;

В) чотири рахунки.

3. Склад ради РНБО України:

А) Президент України, Прем'єр-міністр України; Міністр оборони України; Голова СБУ; Міністр внутрішніх справ України; Міністр закордонних справ України;

Б) кабінет міністрів країни;

В) Міністр оборони, Голова СБУ, спікер парламенту.

4. Військові звання солдат ЗС України:

А) рядовий, ефрейтор, молодший сержант, сержант, старший сержант;

Б) рекрут, солдат, старший солдат, молодший сержант, сержант, старший сержант, перший сержант, штаб-сержант, майстер-сержант, старший майстер-сержант, головний майстер-сержант;

В) солдат, старший солдат, молодший сержант, сержант, старший сержант, старшина.

5. Види Збройних сил України:

А) сухопутні війська, повітряні сили, Військово-Морські сили, десантно-штурмові війська, сили спеціальних операцій;

Б) сухопутні війська, повітряні сили, Військово-Морські сили;

В) сухопутні війська, повітряні сили, Військово-Морські сили, космічні війська, протиповітряні війська.

6. Державна символіка України це:

А) графічних знаків, символів, кольорів чи звукових зображень, які репрезентують національну ідею та державність України;

Б) це офіційно закріплена в законодавстві офіційна зовнішня атрибутика країни у формі графічних знаків, символів, кольорів чи звукових зображень, які репрезентують національну ідею та державність України;

В) Державний прапор та Гімн України.

7-10.Аналогічно.

*- з вибором декількох правильних відповідей
(тести № 11 – 20 оцінюються по 2 бали кожне.*

11. Комбатанти – це:

А) особи, які добровільно воюють у складі організованих партизанських сил на території, що зайнята противником;

Б) особи зі складу збройних сил сторони;

В) беруть безпосередньо участь у збройному конфлікті.

12. Найманці – це:

А) особи, які спеціально завербовані і беруть участь воєнних діях із метою отримання особистої вигоди;

Б) особи, які офіційно прийняті на військову службу і приймають участь у воєнних діях;

В) не входять до складу збройних сил сторін, що воюють.

13. Шпигуни – це:

А) особи, які діють таємно або обманом шляхом збирають відомості на території, що контролюється однією зі сторін;

Б) особи, які займаються збором інформація під дипломатичним імунітетом;

В) передають отриману інформацію протилежній стороні.

14. Військовополонені – це:

А) особистий склад збройних сил, ополчення і добровольчих загонів, що входять до складу збройних сил;

Б) воєнні кореспонденти, постачальники, інші особи, які слідуєть за збройними силами;

В) особи, які взяли в руки зброю (шпигуни та диверсанти).

15. Умови орієнтування – це:

А) властивість місцевості, яка сприяє або перешкоджає пересуванню військ;

Б) властивість місцевості, які сприяють визначенню свого місцезнаходження ;

В) вибір потрібного напрямку руху відносно сторін горизонту, навколишніх об'єктів.

16. Шеренга – це:

А) стрій, у якому військовослужбовці розміщені один біля одного на одній лінії;

Б) військовослужбовці розташовані в колону по одному;

В) лінія машин – стрій, у якому машини розміщені на одній лінії одна біля одної.

17.-20.Аналогічно.

*- на встановлення відповідності, чи відновлення послідовності
(тести № 21 – 25) оцінюються в 4 максимальних бали.*

21. Визначити послідовність неповної розборки автомату АКМ:

А) відокремити магазин, вийняти пенал, відокремити шомпол, відокремити у автомата дульний гальмо-компенсатор, відокремити кришку ствольної коробки, відокремити затвор від затворної рами, відокремити газову трубку;

Б) відокремити магазин, перевірити наявність патронів у патроннику, вийняти пенал, відокремити шомпол, відокремити у автомата дульний гальмо-компенсатор, відокремити кришку ствольної коробки, відокремити зворотній механізм, відокремити затворну раму з затвором, відокремити затвор від затворної рами, відокремити газову трубку;

В) відокремити магазин, зняти автомат з запобіжника, перевірити наявність патронів у патроннику, вийняти пенал, відокремити шомпол, відокремити у автомата дульний гальмо-компенсатор, відокремити кришку ствольної коробки, відокремити зворотній механізм, відокремити затворну раму з затвором, відокремити затвор від затворної рами, відокремити газову трубку.

22 – 25 аналогічно.

II. Тестові завдання відкритої форми

- *На доповнення поданого речення або визначення окремими словами (тест № 26) оцінюється 10 балами.*

26. Дидактичні принципи військово-патріотичне виховання учнівської молоді:

- творчого характеру (тести № 27 – 30) оцінюється 10 балами за здатність здобувачів диференціювати, узагальнювати та комплексно застосовувати набуті методичні знання під час складання фрагментів навчально-виховного процесу.

27. Структура уроку з предмету «Захист України»:

28. Принцип наочності на уроку з предмету «Захист України». Реалізація даного принципу передбачає:

29. Методика викладання стройової підготовки з предмету «Захист України».

30. Аналогічно.

Затверджено на засіданні кафедри теоретичних, методичних основ фізичного виховання і реабілітації протокол № 9 від «06» квітня 2023 р.

Екзаменатор

доц. Іванченко Л. П.

Завідувач кафедри ТМОФВіР

проф. Федь І. А.